

SININE TUBA

Tõld peatus Nunnatammil, mis lookleva Spree paremal kaldal kulges Spandau suunas. Selle taha jäi äsja läbitud Neitsinõmme segamets; tumeda männirohelise alt helendasid valged kasepuud. Paremal ja vasakul laiusid Nunnaniidud, mis kuulusid Spandau benediktlannadele. Rohi oli väga kõrge, lõikus seisis ligi, otsekui kirevad tupsud virvendasid aasalilled valguses. Alles jõeperve lähedal omandas maapind tumeda soise värvi. Kauguses olid juba äratuntavad Spandau tornid, kõige selgemini Püha Nikolause oma ja veidi lähemale jääv Juliuse torn lossis. Mõtliku tähelepanuga käis Carioni pilk üle maastiku; sest nii sügavale kui ta mõtted teda viia võisidki, ei juhtunud selle kõige loodu kirgliku silmitsejaga peaaegu kunagi, et tema meelte ukсед poleks valla olnud.

Vahepeal oli Ellnhofen sadulast maha hüpanud ja viipas üle öla ratsasulasele, et võtku too ratsmed. Kuni selle päevani polnud veel kunagi juhtunud, et kuurvürst oleks käskinud tal enda juurde tõlda tulla või et ta oleks üldse kutsunud teda Carioniga peetava kõneluse juurde. Rabatult ja tähendusrikka tunni eelaimuses astus ta sisse ning istus kahe mehe vastu. Ja sel hetkel tuli talle meelde sündmus, mis jäi mõne nädala taha.

Nimelt oli kuurvürst ühel väga külalisrohkel peol, mille ta andis Poola kuninga just kohale jõudnud saatkonna auks, Ellnhofeni hilisel tunnil enda juurde viibanud, talle teravalt otsa vaadanud ja käskinud, et ta teataks silmatorkamatult mõnele kohalolijale, et kogunegu nad, ilma et ülejäänud seda märkaksid, ülejärgmise tantsupausi ajal sinisesse tupp. Need olid: kantsler doktor Stublinger, ülemõuemarssal Hans von Bredow, kojafoogt Peter von Kittlitz, doktor Carion, nõunik Eustachius von Schlieben, Berliini linnaepea Blankenfelde, toompraost Rehdorfer ja

kuurvürstlik ihuarst doktor Ratzeberger. Ka tema, Ellnhofen ise, ilmugu kohale.

Kammerjunkur oli äärmiselt üllatunud, et oma noorusest ja vähe esilepaistvast positsioonist hoolimata pidi tema sellest kokkusaamisest osa võtma. Ühtlasi hakkas talle silma, et ei tulnud kutsuda mõningaid õukondlasi, keda ta oli kuurvürsti usaldusalusteks pidanud.

Joachimi teravalt piidleva pilgu valve all oli Ellnhofen oma ülesandega alles osaliselt hakkama saanud, kui üks paaž käskis tal uuesti kuurvürsti juurde minna. Joachim küsis, kas ta on juba teatanud doktor Ratzebergerile, ja Ellnhofeni eituse peale ütles: „Hästi. Ma mõtlesin ümber. Jäta tema mängust välja.”

Tahtmatult otsis Ellnhofeni pilk ihuarsti. Ta nägi meest agaras vestluses Achim von Goetzega, kuurvürstinna marssaliga, Zehlendorfi vana lossihärra pojaga. Kahtlustavale kuurvürstile paistis piisavat tõsiasjast, et seda vestlust peeti tema naise poolehoidjaga, et silmapilk jätta ihuarst ilma oma usaldusest, mille osaliseks ta oli just tahtnud teda teha. Seejuures oli Ellnhofen veendunud, et Goetze ei soovinud arstilt teada midagi muud kui näiteks arstirohtu oma isa podagra vastu või krampide vastu, mis jutu järgi vahel teda ennast piinasid.

Üksteise järel, nii nagu nad olid just suutnud end külaliste tunglusest silmatorkamatult vabaks päästa, ilmusid kästud mehed sinisesse tuppa. Kitsa ja kasina sisustusega ruumi ainus aken oli kinni kaetud. Laual seisev õlilamp hubises iga kord, kui uus tulija ukse avas. Siis pöördusid kõik pead ärevas uudishimus ukse poole.

Mehed seisid kohmetult, vaatasid üksteisele otsa ja kuurvürsti oodates vahetasid sosinal oletusi. Mõned tõmbasid Ellnhofeni kõrvale ja tahtsid temalt kuulda, milliseid sõnu kuurvürst oli ülesannet andes kasutanud. Kõik nägi peaaegu vandeseltslaslik välja.

Toompraost Rehdorfer, hallipäine raskepärane mees, kes käies vasakut jalga järel vedas, jäi teistest kõrvale seisma ja oli mananud näole kinnise ilme, nagu oleks ta asjasse pühendatud, kuid ei tunneks endal õigust rääkida; aga see hoiak ei leidnud uskumist. Käed risti rinnal, toetus ülemõuemarssal Hans von Bredow akna vastu – sale vanarüütellik mees. Ta nagu oli murelik ja pinevil. Maa suurte pärisandate hulgas oli tema üks väheseid, kes oli end ilma mingi reservatsioonita kuurvürsti päralt andnud. Õukonnaametit polnud sel rikkal ja sõltumatul

mehel tarvis. Kuid ta vajas elavat objekti oma tungile truudust hoida ja teeneid osutada.

Kojafoogt Kittlitz, kes oli palju joonud, väljendas lõõtsutades ja ähkides valjul häälel kõiksuguseid oletusi, millele ta nõudis peaaegu ägedalt kinnitust. Ta nägi välja nagu mõni purjus metsakoll, see jässakas lühike mees oma tumepunase näoga paigast nihkunud krouskrae kohal, ümarad silmad punnis ja karvatuustid harjastena ninasõõrmetest ning kõrvadest välja vohamas. Kantsler Stublinger, ühteaegu maailma näinud mehe ja õpetlase välimusega rõõmsameelne ja tasakaalukas inimene, püüdis teda asjata rahustada, ja sedasama üritas meeldivalt naeratades veel noor nõunik Eustachius von Schlieben, kes oli alles hiljuti sellesse ametisse tõusnud ja oma rõõmuga, mida talle pakkusid kõik õukonna-elu liigatused, polnud sellesse veel päriselt sisse kasvanud.

Viimasena tuli Carion. Kittlitz äigas talle toorelt õlale ja hüüdis: „Saladused lagedale, doktor!”

Carion tahtis midagi sõbralikult rahustavat öelda, kui ülemõue-marssali truudes helepruunides silmades lõi midagi hõõgvele ja sisse astus kuurvürst. Talle omane raskus ja kõhklevus väljendus sel hetkel veel rohkem kui muidu tema kõnnakus, nagu ka igas liigutuses – nii paistis see kammerjunkrule ja võis paista teistelegi. Ta istus laua ääres seisvale leentoolile ning teravnurkselt küünarnukke hargitades toetas oma laiad pihupesad mõlema käsitoe nikerdatud nupule. Mõned korrad vallandas ta need tumepruunist puidust ja laskis neil siis kohe tagasi langeda; puu vastu löövad sõrmused tekitasid kalki kõla.

Kokkutulnud vaatasid talle ärevalt otsa, oodates, et ta lõpuks sõna võtaks. Kuid tema vaikis ikka veel. Bredow hingas ägedalt ja hooti. Vaadates mehi enda ees, pööras Joachim oma vägevat neljakandilist pead pikkamisi edasi-tagasi. Laia rinda liigutas sügav hingamine. See pani kergelt värisema kuldketi, mis rippus pidurüü tumepunasel ja valgete piludega sametil.

Ellnhofenil oli tunne, nagu poleks ta veel kunagi näinud nii sügavale kuurvürsti olemusse kui just praegu. Ta tundis seda kinnist meest piisavalt, et tajuda, et siin jäi päritolult valitsejalik, kuninglikki loomus mingi kummalise varju vangiks. Kuurvürsti jupiterlik süda paistis tahtvat suurejooneliselt välja kiirata majesteetlikku rõõmu ja nõnda valgustavalt korrastada hädaorgu tema valitseda antud maailmakillus. Kuid

see südamik jäi pimedusse ja seda ei salatud väljastpoolt, vaid salgas mingi sünge jõud kuurvürsti enese meelelaadis. Seda pidas silmas tähetundjate keel, kui nad rääkisid sellest, et küllap oli planeet Jupiteril kindel positsioon Joachimi sünnikaardil – see jäi kümnendasse majja, tiitlite ja kroonide majja –, kuid ühtlasi seisis see temale võõra Jäära sodiaagimärgi all, nii et kvadrantaspektis vaatas teda külm, raske, sünge Saturn, see igivana pahategija. Ja sedalaadi vastuolu tuli esile ka kuurvürsti välimuses. Sügavad kurrud rikkusid ilusa ja vaimse otsmiku proportsioone. Mitte alati ei pääsenud silmade selgus ja suurus väärilisele kehtivusele kulmude tiheduse ja silmalaugude raskuse tõttu. Uhke nina ja pikkade toredate vuntside all oli suu nagu nõörsirge vagu, sest nii kõvasti oli huultel kombeks kokku surutud olla, et vaid harva võis märgata nende õilsat kaart. Nägu tervikuna oleks pidanud headuse poole osutava ümarusega meeldiv olema, kui ülitugeva kujuga lõug, mille põskhabe vabaks jättis, poleks verminud sellesse karmuse ja tah-teranguse joont. Nii vähe kui Joachimil oligi kombeks õukondlaste ja nõunike ees oma sisemust avada, polnud ometi saladus, et ta ise oli teadlik sellisest vastandlikkusest, sellisest näilisest kokkusobimatusest oma laadis ning nägi oma elus igal pool neid takistavaid toimeid, mida avaldas nii väga kardetud Saturn.

Kokkutulnud arvasid, et kuurvürst otsib sõnu. Ta polnud tööpoolest mingi kõnemees. Talle istus lühidate ja selgete käskude andmine, neid põhjendama polnud ta harjunud. Ta vestles ja vaidles meelsasti õpetlastega laua taga kitsaimas ringis, aga talle ei meeldinud kõnesid pidada. Kuid ühte sellist paistis käesolev silmapilk nõudvat, ehkki ootusküllaselt tema ees seisjate arv oli väike.

„Mu armsad ja truud,“ alustas ta lõpuks kuival ja pidurdatud häälel, tavapäraseid pöördumissõnu kasutades.

Bredow' pea sööskus ette. Piinav pinge paistis laheneda tahtvat. Aga kuurvürst ei jätkanud. Silmalaud kerkisid üles, suur pilk lendas meestest üle, otsekui ei märkakski vürst neid.

Vaikust oli raske taluda. Ellnhofen tajus aukartust oma isanda takistatuse ees ja midagi sarnast paistsid ütlevat ka ülejäänute ilmed.

„Mu armsad ja truud,“ alustas kuurvürst uuesti. „Ma kutsusin teid siia...“

Ta tegi eemalepeletava käeliigutuse, nagu mõnd kärbest näo eest minema ajades. Oli ilmne, et ta oli tahtnud kokkutulnutele midagi

tähtsat teatada, siis aga oli meelt muutnud. Mõnda aega paistis ta arvatav, nagu suudaks mõne usutava ettekäände leida. Siis aga põlgas ta ära sellise väljapääsu otsimise ja ütles takerdudes:

„Mu armsad ja truud, ma tänan teid teie valmiduse eest. Ma tean, et ma võin iga tund teie teenetega arvestada. Aga midagi muutus ja nii pole vaja, et ma teilt neid hetkel edasi ootaksin.”

Ta tõusis kähku püsti ja sammus ukse poole, nagu ei tahaks oma nägu näidata. Kuid veel väljumise pealt pöördus ta veel kord ümber ning järsku oli tal kaheksa mehe jaoks hüvasti jättev žest ja pilk täis nii säravat vürstlikku vabadust, et otsekui mingi imeline üleslend oli kustutanud kõik ebakindla, kõik kahemõttelise selles viimases minutis. Mõneks hetkeks tajus Ellnhofen tungi talle järele söösta ja tal kätt suudelda.

Mehed järgnesid kuurvürstile tummalt. Justkui mõnel vaikides tehtud kokkuleppel ei rääkinud nad ka edaspidi omavahel sellest juhtumist, vähemalt niipalju kui Ellnhofen seda märgata suutis. Tundus, nagu oleks koguni Kittlitz koos oma peatäiega välja maganud ka mälestuse sellest tunnist. Ellnhofen aga arvas sellest õhtust peale teadvat, et midagi mittemõistetut, vahest ikka veel arusaamatut on teoksil või tulekul. Nüüd, kui ta pidi kuulma Carioni asjaesitust, oli ta äkitselt kindel, et kuuleb seda, mille Joachim oli tookord sinises toas oma algse kavatsuse vastaselt kokkukutsutuile ütlemata jätnud. Ja järsku oli tal tunne, nagu oleks kogu viimase aja elu olnud täis salajasi osutusi.

Muide, kuurvürst polnud toda kokkusaamist sinises toas enam kunagi jutuks võtnud, ka Carioniga mitte; too omakorda oli käitunud nii, nagu oleks see tal mälust hävinud. Ja kui Joachim teatas talle nüüd tõllas oma kavatsusest kammerjunkur usaldusaluseks teha, keelas Carion endal iga vihje tolele esimesele katsele. Sest tema ainsana mõistis kuurvürsti tonast käitumist selle tõelises tähenduses, nimelt triumfi mõttes. Neil minutitel, kui Joachim istus laua ääres, rasked pihud käetugedele toetatud, oli talle selgeks saanud, et ta ei tohtinud pageda oma saladuse kohutavuse eest nõuandjate kaasteadmisse ja kaasvastutusse, kuna ju inimene peab iga suure otsuse elus ise läbi kannatama ja vastu võtma.